

Helsingissä 24.6.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/2741/2020

Suomen Vanhempainliitto kiittää mahdollisuudesta lausua kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä varhaiskasvatuslain muuttamisesta.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä muutettavaksi varhaiskasvatuslakia. Kokeiluun osallistuvat kunnat ja esiopetuksen toimipaikat valittaisiin ositettuna satunnaisotantana.

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilulle on asetettu monta tärkeää ja hyvää tavoitetta. Kokeilulla halutaan vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa muun muassa lisäämällä 5-vuotiaiden lasten osallistumista suunnitelmalliseen kasvatus- ja opetustoimintaan, kehittää esiopetuksen laatua ja vaikuttavuutta, selvittää esi- ja alkuopetuksen välisiä jatkumoa, perheiden palveluvalintoja, kuntien toimintakäytäntöjä sekä saada tietoa kaksivuotisen esiopetuksen vaikutuksista lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiin, sosiaalisiin taitoihin ja terveen itsetunnon muodostumiseen.

1. Kommentit esityksen lakipykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

4§

Kokeilun onnistuminen riippuu pitkälti kohderyhmään kuuluvien perheiden informoinnin onnistumisesta. Huoltajia on informoitava mahdollisimman aikaisessa vaiheessa selkeästi ja riittävästi kokeilun tarkoituksesta ja siihen osallistumisen hyödyistä.

On tärkeää, että perheillä on valinnan mahdollisuus sen suhteen, haluavatko he osallistua kokeiluun vai ei. On hyvä, että mahdollisuus osallistua yksivuotiseen esiopetukseen ja sitä täydentävään varhaiskasvatukseen säilyy edelleen, jos perhe haluaa valita tämän vaihtoehdon.

Lapsen osallistuessa kaksivuotiseen esiopetukseen koskisi häntä perusopetuslakiin kuuluva kolmiportainen tuki. Oppimisen tuen jatkumon muodostuminen ja vahvistuminen saavat Vanhempainliitolta kiitosta. Tuen oikea-aikainen saatavuus tasoittaa lasten välisiä oppimiseroja ja ehkäisee syrjäytymistä. Tuen saatavuuden takaamiseksi on tärkeää, että henkilöstön pätevyys

ja resurssointi on kohdallaan. On myös huolehdittava siitä, että samanlaiset tuen muodot ovat myös niiden lasten oppimisen ja kasvun tukena, jotka eivät osallistu esiopetuskokeiluun.

Kokeilun myötä myös oppilashuolto laajenisi koskemaan 5-6-vuotiaita lapsia. Tätä voidaan pitää hyvänä suuntauksena. Esiopetuksen oppilashuoltoon on kuitenkin luotava toimivat paikalliset käytännöt ja yhteistyömuodot, jotta oppilashuolto pystyy vastaamaan lasten tarpeisiin. Myös yhteisöllisen oppilashuollon toimintatavat on paikallisesti kirkastettava.

7§

Kokeilukunnan on ilmoitettava kohdejoukkoon kuuluvan lapsen huoltajalle tai tämän muulle lailliselle edustajalle lapsen kuulumisesta kohdejoukkoon ja mahdollisuudesta hakea kaksivuotiseen esiopetukseen. Tilanteeseen, jossa lapsen huoltajilla on yhteishuoltajuus ja lapsen huoltajat asuvat eri paikkakunnilla lapsen kuuluessa toisessa kunnassa kokeilun koeryhmään ja toisessa kokeilun ulkopuoliseen varhaiskasvatukseen, on oltava selkeät toimintatavat, jotka ovat lapsen huoltajien tiedossa kokeiluun osallistumiseen tehtäviä päätöksiä tehdessä.

3. Kommentit esityksen viranomaisvaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia kokeilun käytännön toteuttamiseen, kuten kuljetusten, tilojen, henkilöstön tai täydentävän varhaiskasvatuksen järjestelyihin?

On hyvä, että kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu toteutetaan ainoastaan niissä varhaiskasvatusyksiköissä, joissa lapsen täydentävä varhaiskasvatus on mahdollista järjestää samassa paikassa varsinaisen esiopetuksen kanssa. Näin pystytään minimoimaan mahdollisimman paljon lasten liikkumista toimintayksiköistä toiseen ja henkilöstön vaihtuvuutta päivän aikana. Erityistä huomiota on kiinnitettävä vuorohoidossa olevien 5-6-vuotiaiden lasten sujuvan esiopetuksen järjestämiseen. Järjestelyissä on otettava huomioon lapsen etu ja perheiden yksilölliset tarpeet.

Esiopetuksen laadukkaan toteutuksen varmistamiseksi on tärkeää, että siitä vastaavat ja sitä toteuttavat kelpoiset opettajat. Esiopettajien riittävyys ja rekrytointi voi nousta ongelmaksi, koska tällä hetkellä kelpoisista opettajista on pulaa monilla paikkakunnilla.

9§

Esiopetuskokeiluun osallistuvia koskee perusopetuksesta laajeneva kuljetusetu, josta tulee informoida hyvin lapsen huoltajia. Huoltajilla tulee olla tiedossa yli viiden kilometrin matkojen vuoksi ja muista harkinnanvaraisista syistä perheille myönnettävä kuljetusavustus. Toissijaisena keinona on lasten koulukuljetukset, jotka on suunniteltava erittäin hyvin jokaisen lapsen kohdalla lapsen etu edellä. 4-5-vuotias lapsi on hyvin nuori kulkemaan matkoja kuljetuksissa, joten kuljetusjärjestelyt vaativat erityisen tarkkaa suunnittelua. Perusopetuslain mukaan esiopetuksen oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää enintään kaksi ja puoli tuntia. Tämä lain mahdollistama maksimiaika on aivan liian pitkä 4-5-vuotiaalle lapselle.

4. Kommentit esityksen lapsi-, perhe-, tai sukupuolivaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia kokeilun vaikutuksista perheiden arkeen, kuten erilaisiin perhe-etuksiin?

Lasten huoltajille on annettava riittävän tarkka informaatio erilaisten valintojen vaikutuksesta perheiden etuuksiin informoimalla perheitä ja tehostamalla palveluohjausta. On hyvä, että perhe ei menetä kotihoidon sisäkorotusta, kun sisarus osallistuu esiopetuskokeiluun. Maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilussa tuli aiemmin esille yhtenä

selkeänä epäkohtana se, että perheet menettivät kotihoidon sisarkorotuksen silloin, kun sisarus osallistui maksuttoman varhaiskasvatukseen kokeiluun. Sisarkorotuksen menettäminen on tähän asti estänyt osaa 5-vuotiaista lapsista osallistumasta varhaiskasvatukseen ja se on näkynyt Suomen alhaisemmissa varhaiskasvatukseen osallistumisluvuissa. Kotihoidontuen sisarkorotus säilyy esiopetuskokeiluun osallistuvilla, mutta samassa kunnassa on voi olla lapsia, jotka eivät pääse kokeiluun mukaan ja joilla varhaiskasvatukseen osallistumisen esteenä voi edelleen olla kotihoidontuen sisarkorotuksen menetys.

Kokeilun yksi tutkimuksen kohde on perheiden palveluvalinnat. On hyvä, että perheiden valintoja seurataan ja niihin vaikuttavat seikat analysoidaan. Palveluohjauksella on erityisen suuri merkitys etenkin eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden ohjauksessa.

5. Kommentit esityksen tietosuoja- ja tiedonhallintavaikutusten arviointiin

Esiopetukseen osallistuvien lasten huoltajia on tiedotettava tietosuoja-asioihin liittyen ja heillä on oltava selkeä tieto siitä, mitä tietoja Varda-rekisteriin viedään ja kenelle niitä on lupa luovuttaa eteenpäin.

Lakiehdotuksella ehdotetaan perustettavaksi uusi kokeilurekisteri, joka sisältäisi kokeilun koeasetelman rakentamisen ja kokeiluun osallistumiseen liittyviä tietoja. Kokeilurekisteriin liittyvä henkilötietojen käsittely kuuluisi yleisen tietosuojasetuksen soveltamisalaan. Lasten huoltajia on informoitava selkeästi siitä, mitä tietoja kokeilurekisteriin kootaan ja miten niitä käsitellään.

Suomen Vanhempainliitto ry, Finlands Föräldraförbund rf

Ulla Siimes
Toiminnanjohtaja

Merja Korhonen
Varhaiskasvatuksen asiantuntija